

Sisäpiiristä ulos

Journalismikritiikin vuosikirjasta on parissa vuodessa muodostunut luonteva toimittajien ja tutkijoiden kohtaamispaikka. Niinhän oli alun perin tarkoituksin. Journalismin sisäpiiriläiset, niin toimittajat kuin tutkijat, ovat ainakin lähes yksimielisiä journalismikritiikin tarpeellisuudesta. Journalismi on yhteiskunnallinen instituutio, jonka tekemisiä ja tekemättä jättämisistä on syytä ruotia julkisesti. Terävä ja elävä kritiikki on merkki siitä, että journalismi on julkista omaisuutta. Sitä sopii ja pitääkin arvioida niin kuin arvioidaan esimerkiksi politiikkaa, julkisten rakennusten arkkitehtuuria tai teatteria.

Näkemykset siitä, millaista journalismikritiikin pitäisi olla vaihtelevat: Yhdet, usein toimittajat itse, kaipaavat ymmärrettävästi kritiikin lisäksi myös vaihtoehtoisia ja konkreettisia toimintamalleja. Paitsi kysymyksiä kaivataan myös vastauksia. Toiset, usein juuri tutkijat, pitävät kritiikin tehtävänä tehdä journalismin käytäntöjä näkyviksi.

Hyvän kysymyksen esittäminen on jo sinänsä merkittävää; se ei välttämättä vaadi suoraa vastausta. Sitä paitsi usein tärkeisiin kysymyksiin vastaaminen vaatii niin paljon aikaa ja työvoimaa, ettei se ole edes tutkimuslaitoksilla mahdollista. Kysymys voi kuitenkin avata uuden näkökulman, joka herättää keskustelua. Mutta toki sitkeimmin, vuodesta toiseen, keskustelun keskiössä pysyttelevät kysymykset, kuten journalismin yhteiskunnallinen valta tai yleisön ja journalismin suhde, tarvitsisivat nykyistä perusteellisempaa tutkimusta; siis yksinkertaisesti aikaa ja rahaa.

Journalismikritiikin vuosikirjassa on tänäkin vuonna niin toimittajien kuin tutkijoidenkin arvioita vuoden 1999 journalismin synneistä ja saavutuksista. Mukana ovat muun muassa Kosovon sota, Euroopan unioni ja ihan kotimaisetkin rikokset. Journalismin etiikkaa lähestytään käsittelemällä STT:n doping-skandaalia, nettilehtien yleiskyselyjä sekä rasististen ilmaisujen livahtamista journalistiseen julkisuuteen. Myös televallankumouksen mediahurmosta pyritään toppuuttelemaan.

Pääosa kritiikin kirjoittajista on journalismin tekijöitä ja tutkijoita. Mutta journalismin vatvominen ei kiinnosta vain toimittajia ja viestinnän tutkijoita. Tässä kirjassa onkin mukana muutama asiantuntija, jotka erittelevät journalismin oman alansa näkökulmasta. Perinteisen kriittikkopiirin ulkopuolisina he pyr-

kivät asettamaan totutusta poikkeavia kysymyksiä ja raikastamaan keskustelua. He haluavat haastaa perinteiset journalismin kriitikot ja osoittavat tuntevansa julkisuuden tuottamisen käytäntöjä.

Myös kansalaisten kyky lukea ja kritisoida journalismia saattaa olla parempi kuin ajatellaan. Ainakin iltapäivälehtien lööppien läpi nähdään kevyesti. Tästä kritiikkikyvystä kertoo esimerkiksi seuraavalla sivulla oleva lukiolaispojan sarjakuva, joka turhia kursailematta herjaa otsikkonikkareiden keinoja kalastella osattajia. Kriitikki voi olla sekä osuvaa että myös hauskaa.

Ilkikurisen kritiikin kyvystä huolimatta uutisia pidetään usein ikkunoina todellisuuteen ja ”oikeiden ja olennaisten tietojen” välittäjinä. Yleisön kyky arvioida journalismia rakentavasti ei synny itsestään. Yksi journalismikritiikin haaste onkin etsiä tapoja, jolla yleisön voisi yrittää ottaa mukaan arvioimaan journalismia. Se voisi olla samansuuntaista kuin kansalaisjournalistiset kokeilut, joissa yleisö on otettu mukaan journalismin tekemiseen. Tämä voisi olla myös keino laajentaa journalismikritiikkiä toimittaja-tutkija-sisäpiirin ulkopuolelle. Toivottavasti ensi vuoden Journalismikritiikin vuosikirjassa eri alojen tutkijoiden ja toimittajien lisäksi kuuluu tämänkertaista paremmin myös muiden asianosaisten kuten yleisön ääni.

*Elina Noppari ja Sinikka Torkkola
Journalismikritiikin vuosikirjan toimittajat*

JK.

Tämänvuotisen journalismikritiikin vuosikirjan toimituskuntaan ovat kuuluneet Teuvo Arolainen, Risto Kunelius, Asta Rajala, Päivi Rajamäki ja Turo Uskali. Yhteistyö on ollut antoisaa, vaikka keskusteluissa ei aina ole päästy yksimielisyyteen siitä, millaista hyvä journalismikritiikki on. Suurkiitokset koko toimituskunnalle sekä taittaja Petri Nuutiselle.

